

LÄRANDE OCH SAMHÄLLE
BARNDOM-UTBILDNING-
SAMHÄLLE

Examensarbete i fördjupningsämnet: Barndom och lärande
15 högskolepoäng, grundnivå

“Ge barnen en chans att rätta till våra misstag”

En fenomenologisk studie om förskollärares förhållningssätt
till barns utveckling och lärande om hållbar utveckling

” Give the children a chance to correct our mistakes.”

A phenomenological study of preschool teacher´s approach to children´s
development and learning about sustainable development.

Isabelle Andersson

Olivia Jordan Wirbrand

Examen och poäng: Förskolläraryxamen 210 Hp

Examinator: Elaine Kotte

Datum för slutseminarium: 2023-10-31

Handledare: Tyra Nilsson

Förord

Vi som nyexaminerade förskollärare har inte så mycket egna erfarenheter av att arbeta med hållbar utveckling i förskolan, men är väldigt intresserade av att lära oss mer. Vi anser att all kunskap kring hållbar utveckling kommer stödja oss i vår framtida yrkesroll. Detta för att hållbar utveckling är ett sådant stort och viktigt forskningsämne i dagens samhälle. Med vår studie vill vi vara delaktiga i att denna viktiga forskning går framåt.

Vi vill först tacka de medverkande förskollärarna i vår studie, utan er hade vi inte kunnat genomföra vår studie. Sedan ett tack till vår handledare som hjälpt oss genom processen.

Vi vill även tacka varandra för vårt stora engagemang under hela till vårt arbete, alla sena kvällar och helger vi har suttit och pushat varandra samt alla skratt och tårar som har varit en stor del när vi har skrivit fram vår studie. Vi vill också förtydliggöra att vi båda har varit delaktiga under hela processen och har valt att inte dela upp det, vilket har resulterat till ett gemensamt arbete.

Sammanfattning

Vår studie påbörjades av funderingar kring arbetet med hållbar utveckling i förskolan, om förskollärarna får förutsättningar för att kunna arbeta med hållbarhet eller om det finns utmaningar. Syftet med vår studie är att se förskollärarens förhållningssätt till fenomenet hållbar utveckling, samt att få en tydligare bild över vilka didaktiska strategier förskollärarna arbetar med. Och detta för att kunna se om barnen erbjuds förståelse och lärande om hållbar utveckling. Studien bygger på en kvalitativ forskningsmetod med ett fenomenologiskt perspektiv i undersökningen. I studien har vi utfört fyra intervjuer med fyra olika förskollärare, som arbetar i olika kommuner.

Det resultat som framkom av studien är att förskollärarnas förhållningssätt till hållbar utveckling kan tolkas utifrån två olika perspektiv. Ett perspektiv som visade sig vara ett helhetsperspektiv på fenomenet, medan det andra perspektivet var mer ur en förskolekontext. Vilket kan anses problematiskt till hur de didaktiska valen i undervisningen av hållbar utveckling kan ske. Ett annat resultat var de didaktiska strategier som förskollärarna berättade om, för utifrån den icke-certifierade förskolan skedde utbildning om hållbar utveckling mer som ett tema. Medan de certifierade använde sig av naturen och deras omgivning för att undervisa om hållbar utveckling genom teman. Vidare i resultaten visade det sig även att det fanns utmaningar i form av avsaknaden av fortutbildningar inom ämnet.

Nyckelord: Fenomenologi, Förhållningssätt, Hållbar utbildning, Hållbar utveckling, Livsvärlden, Utbildning

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund.....	5
1.1 Syfte.....	7
1.2 Frågeställningar.....	7
2. Teoretiskt perspektiv.....	8
2.1 Fenomenologi.....	8
2.1.1 Livsvärld “omvärlden”.....	8
2.1.2 Naturliga inställning	9
2.1.3 Den levda kroppen.....	9
2.1.4 Epoché och Fokusering.....	9
3. Tidigare forskning.....	11
3.1 Hållbar utveckling i förskolan.....	11
3.2 Förskollärarens förhållningssätt.....	13
4. Metod.....	16
4.1 Semistrukturerad intervju.....	16
4.2 Urval.....	17
4.3 Genomförande.....	17
4.3.1 Innan inspelning	18
4.3.2 Intervju.....	18
4.3.3 Efter avslutad intervju.....	18
4.3.4 Analysarbete.....	19
5. Etiska övervägande	20
5.1 Vetenskapsrådets fyra forsknings etiska principer.....	20
6. Analys och tolkningsprocess.....	22
6.1 Tema 1. Förhållningssätt till hållbar utveckling.....	22
6.2 Tema 2. Didaktiska strategier.....	24
6.3 Tema 3. Hur arbetet kan förverkligas – fortbildning	25
6.4 Tema 4. Möjligheter och utmaningar	26
7. Diskussion.....	29
7.1 Resultatdiskussion.....	29
7.1.1 Vilka förhållningssätt har förskollärarna mot hållbar utveckling?.....	29
7.1.2 Vilka val av didaktiska strategier görs för att barnen ska stimuleras i deras utveckling och lärande om hållbar utveckling, enligt förskolläraren?.....	30

7.1.3 Vilka möjligheter och utmaningar upplever förskollärarna i arbetet med hållbar utveckling?	31
7.1.4 Sammanfattning av resultat.....	32
7.2 Metoddiskussion.....	33
7.2.1 Vidare forskning.....	33
8. Referenser.....	34
9. Bilagor.....	37
9.1 Bilaga 1 Samtyckesblanketten.....	37
9.2 Bilaga 2 Intervjufrågor.....	40

1. Inledning och bakgrund

Vi befinner oss nu i människans tidsålder, antropocen, där klimatet är en av vår tids största utmaningar (Crutzen 2002). I FN:s senaste IPCC rapport sätts det större press på världens länder att utföra ett globalt klimatavtal. Klimatförändringar påverkar alla, de påverkar ekosystem som finns både i havet och på land, vattenförsörjningen och människors hälsa. Rapporten pekar på att ett agerande måste ske för att minska klimatförändringarna (Svenska FN-förbundet 2023). Genom FN:s IPCC rapport hoppas de kunna skapa en förståelse för de klimatförändringarna vi står inför samt öka möjligheterna till anpassning. Organisationen UNESCO, som står för Förenta nationernas organisationer för utbildning, vetenskap och kultur, belyser vikten av utbildning på alla nivåer för att möta de villkor och krav som klimatförändringarna och andra miljörelaterade utmaningar ställer mänskligheten inför.

Ett av UNESCO:s mål är att utbilda människor för en hållbar utveckling, att skapa kunskaper och finna lösningar för framtidens medborgare (Svenska Uneskorådet 2023). Begreppet hållbar utveckling lanserades som ett politiskt begrepp, enligt Brundtlandrapporten (1987 se Svenska FN- Förbundet 2016), för att kunna knyta ihop tre dimensioner av hållbarhet. Enligt Brundtlandskommissionens egen definition av begreppet hållbar utveckling är: *”En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”*. De tre dimensionerna består av det sociala, ekologiska och ekonomiska, dessa tre handlar om att bekämpa fattigdom, skapa tillväxt, förbättra människors hälsa och välbefinnande samt skapa medborgare som använder planetens resurser på ett ansvarsfullt sätt (Svenska Uneskorådet 2023).

En ytterligare organisation som belyser hållbar utveckling är Svenska FN-förbundet. Deras fokus ligger på frågor kring Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Det innebär att vi människor ska ta hänsyn till våra behov utan att överkonsumera och påverka kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov (Svenska FN-förbundet 2023). Svenska FN-förbundet startade år 2018, ett samverkansprojekt vid namn Glokala Sverige, med målsättningen att sprida kunskap om Agenda 2030, i kommuner och regioner runt om i Sverige. På grund av den nuvarande regeringens nedskärningar i biståndsbudgeten kunde projektet inte fortgå utan fick läggas ner (Svenska FN-förbundet 2023).

Tidigare forskning inom området pekar på att det även finns ett stort behov av mer utbildning inom hållbar utveckling för förskolepersonalen. Dolenc Orbanic och Kovač (2021) belyser detta och menar att personal inom förskolan behöver mer kompetens, som de sedan kan använda i undervisningen. Forskarna skriver även om hur barn i tidig ålder utvecklar sina beteenden och sitt sätt att tänka och hantera känslor. Även Asplund, Uhrqvist, Kall och Bijedic (2023) poängterar om förskollärares viktiga roll, men att förskollärare uttrycker att det är svårt att arbeta med alla aspekter i hållbar utveckling. Vidare skriver Sigurdardottir, Williams och Einarsdottirs (2019) även om vikten av att ge förskollärare utbildningar om hållbar utveckling, de vill även belysa hur stor roll förskollärarnas förhållningssätt spelar i praktiken.

Utifrån Läroplanen för förskolan 2018, Lpfö 18 (Skolverket 2018) har förskolläraren som uppgift att förmedla kunskap i ämnet hållbarhet till barnen, utifrån alla dimensioner som berör hållbar utveckling.

I läroplanen för förskolan står det att:

”En positiv framtidstro ska prägla utbildningen. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att tillägna sig ett ekologiskt och varsamt förhållningssätt till sin omgivande miljö och till natur och samhälle. Barnen ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur de olika val som människor gör kan bidra till en hållbar utveckling – såväl ekonomisk och social som miljömässig” (Skolverket 2018 s. 9).

Detta innebär att förskollärare ska ge barnen förutsättningar att förstå sin omvärld och vilka utmaningar som mänskligheten står inför. Exempelvis de förändringar som sker i natursystemet, den ökade konsumtionen, den ökade resursanvändningen av naturen, urbanisering och migrationer samt att de växande ekonomiska skillnaderna mellan jordens fattiga och rika blir större (Svenska Unescorådet 2023). Detta gör att vi vill undersöka kunskaper och didaktiska strategier som förskollärare från sina egna erfarenheter lyfter fram i relation till hållbar utveckling. Vi kommer att använda oss av ett fenomenologiskt perspektiv för att analysera vår empiri som består av transkriptioner från intervjuer med förskollärare. Valet av teori är för att få en bredare tolkning av förskollärarnas tidigare erfarenheter och kunskaper om fenomenet hållbar utveckling. Detta är således högst relevant att undersöka förskollärares ansvar för undervisningen i frågan. Förskollärare ska kunna utmana och

stimulera barnens intresse samt erbjuda barnen varierad pedagogisk undervisning och miljö som kan bidra till barnens utveckling och lärande (Skolverket 2018).

Vi menar att det är vår skyldighet som samhällsmedborgare att börja ta ansvar för jorden och förstå vilken påverkan vi har. Detta kan innebära att det börjar hos samhällets framtida medborgare, barnen och arbetet i förskolan. Vi anser att vi som förskollärare och som verksamhet ska kunna förmedla positiv framtidstro till barnen i den utmanande klimat- och miljökrisen som jorden befinner sig i. Genom förskolan och dess läroplan ska barnen ges förutsättning till att utveckla kunskaper och förhållningssätt gentemot hållbar utveckling, detta för att kunna hantera den alltmer oförutsägbara framtiden (Skolverket 2018).

Vilket leder oss in i vår studie, där vi vill undersöka erfarenheter, kunskaper och didaktiska strategier som förskollärare lyfter fram i relation till hållbar utveckling.

1.1 Syfte

Syftet med studien är att undersöka några förskollärares förhållningssätt till hållbar utveckling och de globala målen. Studien fokuserar på förskollärarens förhållningssätt till hållbar utveckling, och hur de anser sig arbeta för att stimulera barns utveckling och lärande inom området. Samt om de upplever några möjligheter eller utmaningar med att arbeta med hållbar utveckling i förskolan.

1.2 Frågeställningar

- Vilken inställning har förskollärarna till hållbar utveckling?
- Vilka didaktiska strategier används för att barnen ska stimuleras i deras utveckling och lärande om hållbar utveckling, enligt förskollärarna?
- Vilka möjligheter och utmaningar upplever förskollärarna i arbetet med hållbar utveckling?

2. Teoretiskt perspektiv

Brinkkjaer och Höjen (2020) skriver att med hjälp av teori kan vi som forskare betrakta världen ur ett specifikt vetenskapligt perspektiv. Vetenskap finns för att hjälpa oss att förtydliggöra svar på den kunskap vi söker, vilket kan förstås på olika sätt. Författarna ger exempel på hur vetenskap kan förstås som en del av vetenskaplig argumentation, antagande i vetenskaplig undersökning eller vetenskap om att komma fram till en viss sanning. Vi har valt ett fenomenologiskt perspektiv i vår studie. Vi kommer att förklara dess teori och begrepp som vi sedan kommer att använda som stöd i vår analys.

2.1 Fenomenologi

Fenomenologi grundades av den tysk-tjeckiske matematikern och filosofen Edmund Husserl (1859–1938). Hans mål var att åstadkomma en omorientering av filosofin genom att tillföra ett nytt tanke - och synsätt. Detta blev konsekvenserna för ett nytt vetenskapligt arbetssätt (Bjurwill 1995). Utgångspunkten i fenomenologi är att utforska det mänskliga medvetandet, individens subjektiva uppfattning och kunskap om omvärlden och hur den framträder för oss, och inte hur den faktiskt är (Högström 2017). Vi har valt att använda oss av fenomenologi för att få en förståelse för hur ett visst fenomen upplevs av en särskild grupp människor, i vårt fall förskollärare (Kvale & Brinkmann 2021). Fenomenologi i en kvalitativ studie har fokus på att låta människor få berätta och synliggöra deras egna upplevelser och berättelser om ett visst fenomen (ibid).

2.1.1 Livsvärld “omvärld”

Fenomenologi har under årtionde utvecklats vidare av - och blivit en fenomenologisk teori av andra forskare. Högström (2017) belyser att Alfred Schütz utvecklade Husserls begrepp om *livsvärlden* och använder livsvärlden som en utgångspunkt i den fenomenologiska samhällsvetenskapen. Vidare skriver författaren att begreppet vidareutvecklades av forskarna Peter Berger och Thomas Luckmann. Vi valde att använda oss av begreppet livsvärlden för att uppmärksamma individens/subjektets olika livsvärldar, detta för att kunna synliggöra olika perspektiv på fenomenet i vår studie (Schütz 2002, Bengtsson 2001 se Högström 2017). Husserl (2004) beskriver begreppet mer som “sin naturliga omvärld”, han menar att omvärlden är allt som kretsar i individens medvetande samt i den komplexa uppbyggnaden av det som sker runt omkring oss. I vår analys kommer vi att undersöka respondenternas livsvärldar. Begreppet kommer hjälpa oss att synliggöra den värld och verklighet där

respondenterna lever sina liv. Det är i livsvärlden som grunden till all erfarenhet och kunskap finns (Högström 2017). Att låta respondenterna berätta fritt om vad som händer i deras vardagsvärld, deras interaktioner med människor, deras upplevelser och erfarenheter, kommer kunna ge oss information om vilken relation de har till hållbar utveckling. Högström (2017) menar att vardagsvärlden är en viktig aspekt i livsvärlden. Vardagsvärlden styr våra praktiska intressen och intentioner, vilket kan göra att våra handlingar kan få en viss inriktning till följd av vår position i världen och vår inställning till den (Högström 2017).

2.1.2 Naturlig inställning

Högström (2017) förtydligar begreppet *naturlig inställning* som lanserades av Husserl men sedan utvecklades av Schütz. Husserl (2004) beskriver begreppet ”naturlig inställning” som ”naturlig kunskap” som skapas utifrån de erfarenheter vi får. Högström (2017) belyser om Schütz (2002) tolkning av naturlig inställning, detta gör författaren genom att beskriva begreppets innehåll som tidigare erfarenheter som individer skapar sig. Vidare menar författaren att alla dessa erfarenheter och kunskaper ingår sedan som förkunskaper om hur individer kan uppleva världen. Begreppet naturlig inställning hjälper oss i analysen av vårt empiriska material, för att visa de erfarenheter och tolkningar som forskollärarna har och gör. Det handlar om erfarenheter som forskolläraren har upplevt själv eller exempelvis fått vidare från andra individer (Schütz 2002, Bengtsson 2001 se Högström 2017).

2.1.3 Den levda kroppen

Den levda kroppen är ett begrepp som den franske filosofen Maurice Merleau-Ponty har tillfört i fenomenologin. Med begreppet *den levda kroppen* menar han att vår mänskliga kropp är en nödvändig del av människan. Och att *vår levda kropp* och det rummet vi befinner oss i har en avgörande betydelse för det perspektiv som vi kan förväntas få på det fenomen vi vill ha förståelse för (Merleau-Ponty 1997). Begreppet *den levda kroppen* kommer vi ta hjälp av i vår analys, detta för att kunna tolka vad respondenterna med sin levda kropp har fått för perspektiv på fenomenet hållbar utveckling.

2.1.4 Epoché och fokusering

I vår semistrukturerade intervju kommer vi att använda oss av begreppen *epoché* och *fokusering*. Fokusering innebär att vi kommer att fokusera på hållbar utveckling och ställer öppna frågor som riktas mot fenomenet. Under intervjun kommer vi inte att uttrycka oss om våra egna tankar och värderingar, detta för att så nära som möjligt kunna anamma begreppet

Epoché. Begreppet står för att en helt och hållet ska lägga sina åsikter och värderingar åt sidan (Schütz 2002). Vilket anses inte går att fullfölja fullt ut.

3. Tidigare forskning

I detta kapitel kommer studiens tidigare forskningsområde att presenteras. Detta görs för att kunna utveckla den befintliga kunskapen om vårt fenomen (Alvehus 2019). Den tidigare forskningen om hållbar utveckling och förskolläraarnas förhållningssätt i studien kommer från vetenskapliga artiklar och forskningsartiklar.

3.1 Hållbar utveckling i förskolan

Syftet med Ärlemalm - Hagsér och Sundberg (2016) studie är att få kunskap om vilka uppfattningar förskolepersonalen har om lärande för hållbar utveckling. Syftet är även att en ska få en bredare översikt av det praktiska arbete som görs inom ämnet i förskolan. Ärlemalm - Hagsér och Sundberg (2016) menar att möten mellan barn och natur är en viktig faktor för den utveckling, kunskap och förståelse barn får för naturen. Och att dessa möten även gör att barnen får en respekt för naturen runt om sig. Dock menar forskarna att det främst är den ekologiska dimensionen som utgör kunskapsinnehållet i förskolorna, och att den ekonomiska och sociala dimensionen inte får ta samma utrymme.

Forskarna använde sig av en kvantitativ metod där en enkät skickades ut till flera förskolor runt om i Sverige. Syftet med enkäten var att få en allomfattande bild av förskolornas arbete med och kring hållbar utveckling. Bland förskolorna som deltog i studien fanns både certifierade förskolor inom bland annat grön flagg¹, samt förskolor som inte hade något certifikat. Frågorna som enkäterna innefattar rörde olika delar såsom aktiviteter, fortbildningar, resurser, policydokument mm. Resultatet som framkom var att frågorna som handlade om begreppet hållbar utveckling, samt frågor som handlade om miljön, sammankopplade personalen främst med hanteringen kring olika avfallsmaterial. Men de belyser även om vikten av allas ansvar för miljön (Ärlemalm – Hagsér & Sundberg 2016). Vidare skriver Ärlemalm – Hagsér och Sundberg (2016) att de kunde se en kvalitativ skillnad i vad som skrevs kring begreppen hållbar utveckling och miljö, att svaren från de förskolorna med certifikat visade på en djupare förståelse för begreppet hållbar utveckling samt hur de

---

¹ Grön flagg är ett internationellt certifieringsverktyg för att kunna arbeta för hållbar utveckling inom förskola samt skolan ur ett barn- och ungdomsperspektiv.

arbetar med det. Denna skillnad visade sig när forskarna jämförde svaren från förskolor som inte är certifierade kontra de förskolor som är certifierade.

Ärlemalm – Hagsér och Sundberg (2016) skriver att i undervisningen som berör hållbar utveckling arbetar förskolepersonalen till största delen med moral och värderingar. Att visa och få barnen att handla rätt och få rätt attityder gentemot miljö och natur, men även med fakta, där barnen får ta del av relevant fakta. Något som studien även visade var att majoriteten av förskolorna, certifierade eller inte certifierade har ett förhållningssätt som stöttar och ser vikten av barnens vistelser i naturen i sina verksamheter (Ärlemalm – Hagsér & Sundberg 2016). Undervisningarna som visades vara de som förskolepersonalen använde sig mest av, var att samtala och läsa böcker för barn om hållbar utveckling. Vidare skriver forskarna att de återigen delade upp svaren från enkäten. Uppdelningen gjorde att forskarna tydligt kunde se att förskolepersonalen från de certifierade förskolorna lät samtalen de hade med barnen få följa med in i aktiviteterna. Ärlemalm – Hagsér och Sundberg (2016) skriver att det syns tydliga skillnader mellan hur hållbar utveckling arbetas med beroende på om förskolan är certifierad eller inte. Ett exempel på detta är att på de certifierade förskolorna arbetades det mer med olika allomfattande projekt med hållbar utveckling.

I artikeln skriver Ärlemalm – Hagsér och Sundberg (2016) om vilken inverkan, fortbildning har på arbetet som görs med hållbar utveckling. Här beskriver forskarna att bland alla de deltagande förskolorna så var det 60 % som under det senaste året medverkat på utbildning, kring hållbar utveckling och miljö. Även här kunde analysen av empirin visa att fortbildningarna inom ämnet är mer knutna till de certifierade förskolorna. Vidare belyser forskarna om att fortbildningarna och att förskolor med certifiering utgör en skillnad för både hur hållbar utveckling tolkas som begrepp, och hur begreppet och dess innebörd används inom praktiken. Vidare skriver forskarna om den tydliga skillnaden mellan certifierade förskolor och icke certifierade när det kommer till att arbeta med hållbar utveckling. Ärlemalm – Hagsér och Sundberg (2016) menar att deras studie visar att utbildningar och certifierade förskolor är faktorer som påverkar och gör skillnader i arbete med hållbar utveckling och miljöfrågor i förskolan.

Dolenc Orbanic och Kovač (2021) använde sig av en kvantitativ metod, enkät, för att få fram resultatet till sin studie om förskollärares och grundskollärares medvetenhet och uppfattningar kring miljöfrågor. Enkäten skickades ut till 152 stycken lärarelever på Primorska universitetet,

pedagogiska fakulteten i Slovenien. I urvalet fanns lärarstudenter som både skulle bli förskollärare och grundskollärare från olika slovenska regioner, som redan var utbildade i naturvetenskap. Syftet med studien var att bedöma men även jämföra förskole- och grundlärares attityder, miljömedvetenhet samt vilka åsikter de har gällande miljöpedagogik (Dolenc Orbanic & Kovač 2021).

Dolenc Orbanic och Kovač (2021) skriver att resultatet av deras forskning visar att det behövs fler miljökunniga medborgare i världen, och att flera miljökunniga medborgare kan resultera till en positiv effekt för den växande krisen. Vidare skriver Dolenc Orbanic och Kovač (2021) att det är i förskoleåldern som barn utvecklar sitt sätt att tänka, anammar och utvecklar sina beteende samt sina känslor. Därför anser forskarna att det är viktigt att barn i denna tidiga ålder får kunskap om miljön och den hållbara utvecklingen, vilket de även kunde se att svaren i enkäterna pekade mot. Forskarna belyser även om hur viktigt och stort ansvar lärarna har som ska undervisa i ämnet. Att lärarna har och använder sig av adekvat kunnande inom hållbar utveckling och miljö, men som samtidigt tar hänsyn till barnens intresse, förmågor och utveckling. Dolenc Orbanic och Kovač (2021) menar att för att det ska bli fler medvetna lärare och lärare som har kvalifikation inom miljö, är det viktigt att ge lärarna kompetens genom utbildning, verktyg och exempel på metoder som de kan använda i undervisningen.

3.2 Förskollärarens förhållningssätt

Under 2019 publicerades Sigurdardottir, Williams och Einarsdottirs en forskningsstudie med utgångspunkt i hur värderingar kommuniceras till barnen i förskolan i åldern 2–5 år. Denna studie gjordes för att främja barnens förståelse och kunskap om värderingar, för att sedan kunna agera enligt dessa och bli framtidens samhällsmedborgare. I studien gjordes det videoobservationer i en isländsk förskola. Studien gav rikligt med information om förskollärarens sätt att kommunicera med barnen om värderingar. Resultatet visar att förskollärares förhållningssätt och inflytande på barnen är av stor vikt för vad barnen får med sig i sitt lärande. Således ökar ändå behovet av mer kunskap om värderingar i undervisningen då vi lever i en värld med stora klimatförändringar.

Lynch och Mannion (2021) publicerade en artikel som är en fallstudie som visar på ett akut behov av tydligare inblick för lärare i hur och vad (arbetssätt och kunskap) för att kunna bedriva ett arbete utifrån miljöfrågor som har påverkan på människor runt om i världen. De

lyfter i sin diskussion ett behov av tydligare utbildningar för miljöfrågor så att förskolläraren ges förutsättningar för att kunna lära ut om åtgärder för klimatförändringar. Lynch och Mannion (2021) studie fastställer även att förskollärarens förhållningssätt kan utveckla förbättrad relation mellan människa och miljö. Utifrån detta kan inställningen till hållbar utveckling och globala målen bli mer betydelsefulla. Dessutom visar resultaten att barnen får en bättre förståelse när det gäller relationen mellan människa och miljö. En plats eller miljö som är relaterad till det som ska undervisas, kan vara ett sätt att hantera klimatförändringarna, genom att lära ut med hjälp av miljön. Utifrån resultatet av denna artikel vill vi därför lyfta vikten av kunskap om hållbar utveckling, för att möjliggöra förutsättningar för barnen, att få en förståelse för de tre olika dimensionerna (sociala, ekologiska och ekonomiska) betydelse och hur det påverkar vår värld.

Även Asplund, Uhrqvist, Kall och Bijedic (2023) har skrivit en forskningsartikel som handlar om förskolepersonalens uppfattningar om undervisning för hållbar utveckling. Deras metod var att genomföra 13 fokusgrupper med förskolepersonal från åtta förskolor, dessa förskolor medverkade i ett samverkansprojekt "Världen behöver en ny berättelse". Även Asplund, Uhrqvist, Kall och Bijedic (2023) diskuterar den viktiga roll som förskollärare har i förskolan. I deras analys handlar det om den verbala interaktionen och det praktiska görandet för att kunna interagera med det ekologiska, ekonomiska och sociala perspektivet. Resultatet visar på att förskolepersonalen upplever att de har svårigheter att veta hur de tre dimensionerna av hållbarhet ska förenas. Vidare lyfter de att förskolepersonalen anser att de har förståelse för undervisning om hållbar utveckling samt att de har goda förutsättningar att bedriva ämnesövergripande undervisning. Men att en återkommande uppfattning var att det behövs få mer information för vad som ska läras, för att sedan kunna lära ut det till barnen.

Ärlemalm-Hagsér, Engdahl och Pramling Samuelsson (2023) undersöker förskolläraarnas inställningar för att undervisa om hållbar utveckling i förskolan. Studien utfördes med 153 förskollärare som fick svara på en enkät om frågor kring hållbar utveckling i förskolan. Utgångspunkten i artikeln är att undersöka på vad förskollärarna beskriver vara de viktigaste motiven för att undervisa om hållbar utveckling i förskolans utbildning. I artikelns resultat framkom det tydligt att många av förskollärarna talade om att undervisning om hållbar utveckling är att motverka en ohållbar livsstil. Förskollärarna menade att det är människans agerande och livsstil som har medfört klimatförändringarna på jorden. De menar att någonstans måste denna ohållbara livsstil brytas, och motivera till att ge förutsättningar och

kunskap om hur barnen ska agera och leva i framtiden. Artikelns resultat trycker även väldigt mycket på förskollärarnas svar på att börja tidigt att arbeta med hållbar utveckling, vilket kan resultera i en djupare förståelse om hållbarhetsfrågor. Vidare skriver författarna också om att förskollärarna kämpar med att förstå vad utbildning om hållbar utveckling kan innebära, samt att det finns ett stort behov av kompetensutveckling inom ämnet i förskolan.

Den gemensamma nämnaren i tidigare forskning är att det framkommer att förskollärarna tycker att det är lättare att undervisa om den ekologiska dimensionen jämfört med den ekonomiska samt sociala dimensionen. Det uppkom även att förskollärares förhållningssätt och hållbar utveckling i förskolan är i behov av utbildning, som gör det tydligare för förskollärarna att arbeta med de tre dimensionerna.

Ett annat återkommande behov är att få en tydligare inblick i hur hållbar utveckling kan undervisas i förskolan som Lynch och Mannion (2021) och Sigurdardottir, Williams och Einarsdottirs (2019) också uttrycker. Asplund, Uhrqvist, Kall och Bijedic (2023) skriver att det behövs mer material eller utbildning, för att stödja tematiskt och ämnesövergripande undervisningen i linje med Agenda 2030 och de globala målen. Förskollärares förhållningssätt för hållbar utveckling visar på en stor betydelse för barnen, för att de ska få förutsättningarna för att öka förståelse och lärande för hållbar utveckling. Något som Ärlemalm-Hagsér, Engdahl och Pramling Samuelsson (2023) också uttrycker med att "motverka en ohållbar livsstil".

För att kunna "motverka en ohållbar livsstil" behöver vi som förskollärare få förutsättningar och redskap för att kunna lyckas med utbildningen samt undervisningen om hållbar utveckling i förskolan. Detta för att sedan kunna erbjuda barnen de bästa förutsättningarna för ökad förståelse för hållbar utveckling och de tre dimensionerna. Därav att tidigare forskning lyfter vikten av att erbjuda fortbildningar inom förskolan.

4. Metod

I denna del kommer vårt val av metod, urval samt genomförande att formuleras och beskrivas.

Vi har valt att utgå från en kvalitativ metod med fokus att intervjua enskilda förskollärare. Alvehus (2019) belyser om att den kvalitativa metoden intresserar sig för meningar samt innebörder som sker.

Vi har valt att interagera personligen med förskollärarna för att försöka få reda på hur respondenten känner och tänker om hållbar utveckling, och vad respondenten har för upplevelse av fenomenet. Detta gör vi med ett fenomenologiskt perspektiv, för att vi vill undersöka förskollärarnas upplevda *livsvärldar* och *naturliga inställningar*, till hållbar utveckling. Genom begreppet *den levda kroppen* vill vi få syn på de erfarenheter och vilken förståelse förskollärarnas har till hållbar utveckling. Vi vill även se ifall det visar sig ha en betydelse för vilken typ av verksamhet de arbetar i, samt om detta påverkar deras perspektiv på fenomenet.

För att kunna uppnå en förståelse i intervjun om förskollärarnas *livsvärldar*, *naturliga inställningar* och *den levda kroppen* så kommer vi att använda oss av begreppen, *fokusering* och *Epoché*. En problematik i detta är att vi kanske inte får den trygghetskänsla hos respondenten vi strävar efter, eftersom vi inte kan uttrycka vad vi tycker och tänker just där och då.

4.1 Semistrukturerad intervju

Vi valde att utförandet kring intervjun skulle vara semistrukturerad. Valet vi gjorde kring intervjun grundar sig på att forskaren utifrån den fenomenologiska teorin, vill kunna få en förståelse kring förskollärares upplevelser och deras förhållningssätt, gentemot fenomenet hållbar utveckling. Patel och Davidson (2019) skriver att den semistrukturerade metoden beskrivs vara en av de vanligaste, där forskaren följer ett formulär som består av öppna frågor som kretsar kring ett tema och har en tydlig röd tråd. Vidare skriver Patel och Davidson (2019) att detta gör att respondenten får en möjlighet att påverka innehållet. Författarna skriver även att forskaren måste aktivt lyssna och komma på följdfrågor. Genom att använda oss av denna form av intervjuer kunde vi ge förskollärarnas livsvärldar utrymme. Något som vi eftersträvade för att kunna få en så tydlig bild som möjligt av deras upplevelser och förhållningssätt till fenomenet.

4.2 Urval

I vår studie har vi valt att använda oss av strategiskt urval, vilket innebär att vi bara kommer att intervjua utbildade förskollärare (Alvehus 2019). Valet gjordes för att i läroplanen för förskolan 2018, Lpfö 18 (Skolverket 2018) står det att förskolläraren ansvarar för planeringen av den pedagogiska undervisningen. Vi har även valt att intervjua förskollärare på förskolor med olika inriktningar, detta för att få ett större perspektiv på förskollärarnas upplevda livsvärldar om hållbar utveckling, och deras inställning till fenomenet. Dessa förskolor är placerade i olika kommuner i Sverige. En som är placerad i en storstad, en som är placerad i en mindre stad och två som är placerade i byar ute på landet. Inriktningen på dessa förskolor var Ur & Skur, Grön flagg och icke certifierade förskola. Vi gjorde valet av förskolor och deras inriktningar för att vi ville få en tydligare uppfattning om och hur förskolor arbetar med hållbar utveckling, och om de upplevs ha olika inställning till fenomenet. Ur och skur är en friluftsförande verksamhet som har utgångspunkt i att ha en hållbar livsstil samt vill bidra till ett mer aktivt liv utomhus. Grön flagg är ett internationellt certifieringsverktyg för att kunna arbeta för hållbar utveckling inom förskola samt skolan ur ett barn- och ungdomsperspektiv.

4.3 Genomförande

När vi påbörjade vår studie och hade gjort valet av att bara intervjua förskollärare och olika inriktade förskolor, så började vi "inventera" våra kontakter inom förskolan. Därefter tog vi kontakt med förskolornas rektorer. Efter ett godkännande från rektorerna skickade vi ut samtyckesblankett med information till förskollärarna. I samtyckesblanketten informerade vi om studiens syfte samt om vad *konfidentialitetskravet* innebär. Att vårt insamlade material och all information om respondenten kommer att "avidentifieras" samt förvaras på ett säkert sätt. Vi informerade även om att efter studien är klar så kommer allt att raderas. Våra intervjuer utfördes på varje respondents förskola, då de gav oss av deras planeringstid, för att vi skulle kunna göra vår studie. Vi valde att tillsammans intervjua de medverkade, och intervjun utfördes med en förskollärare i taget. Det gjorde att vi båda två kände oss bekväma med att intervjua. Detta skulle kunna kännas problematiskt mot respondenten, men under intervjun upplevdes inga som helst konstigheter från förskollärarna.

4.3.1 Innan inspelning

Innan vi påbörjade intervjun så tydliggjorde vi vår roll som intervjuare och att vi utgår från ett fenomenologiskt perspektiv. I intervjun kommer vi bara att ställa öppna frågor och koncentrera oss på de berättelser vi får av respondenten om fenomenet. Dock kommer vi att

ställa följdfrågor, om vi vill ha en tydligare uppfattning om något (Kvale & Brinkmann 2021). Schütz (2002) beskriver att forskarens förhållningssätt under intervjun ska vara att lägga sina egna åsikter och värderingar åt sidan, vilket vi har problematiserat kring i början av metodbeskrivningen. Detta för att respondentens upplevelser och erfarenheter ska kunna synliggöras och förstås, vilket kan kopplas till det fenomenologiska begreppet *Epoché*.

Därefter förklarade vi intervjuens upplägg, att vi har valt att dela in intervjun i fyra teman. Dessa kategoriserades som tema 1 - hållbar utveckling, tema 2 - hållbar pedagogik, tema 3 - utbildning och tema 4 - utveckling. Detta valde vi för att respondenten ska bli medveten om vad intervjun handlar om, samt för att det ska finnas en röd tråd i intervjun (Alvehus 2019).

4.3.2 Intervju

Vid intervjun använde vi oss av Zoom för att kunna spela in det empiriska materialet. När intervjun började så frågade vi förskollärarna om de hade läst samtyckesblanketten.

Samtyckesblanketten är viktig för den innebär att förskollärare som medverkar i vår studie måste ge sitt samtycke innan vi påbörjar inspelningen, vilket alla gjorde (Vetenskapsrådet 2017).

Vi uppmanade även förskollärarna att öppna upp sig och berätta om sina tankar, åsikter och erfarenheter om just hållbar utveckling. För att sedan ur ett fenomenologiskt perspektiv kunna förstå deras olika *livsvärldar* som tas upp i teorikapitlet. Högström (2017) poängterar att *vardagsvärlden* är en viktig aspekt i *livsvärlden* och att det är det som sker i det vardagliga som styr våra praktiska intressen och intentioner. Det gör att begreppet *Livsvärldar* ger oss chansen att kunna identifiera förskollärares perspektiv samt inställning till hållbarhet i förskolan.

4.3.3 Efter avslutad intervju

Efter varje avslutad intervju lades ljudfilerna in på Malmö universitets server, detta för att följa Vetenskapsrådet (2017) forskningsetiska princip *konfidentialitetskravet*, och skydda filerna från åtkomst av utomstående. Sedan påbörjades vårt arbete med att transkribera materialet. Allt som har sagts i våra intervjuer har transkriberat ner exakt utifrån det som har uttryckts om fenomenet hållbar utveckling. Fördelen med att vi spelade in intervjun gjorde att vi som intervjuade kunde koncentrera oss mer på vad respondenten berättar än om vi skulle sitta och anteckna. Då är risken för förskollärarens berättelse och erfarenheter förändras på

vägen i skrivande (Alvehus 2019). Nackdelen med inspelningen hade kunnat vara att förskolläraren störde sig på inspelningen och möjligtvis känner sig begränsad över vad hen vågar säga eller inte.

4.3.4 Analysarbete

När vi påbörjade vårt analysarbete tog vi hjälp av Alvehus (2019) som skriver om att sortera, reducera och argumentera i analysarbetet. Vi började läsa igenom vårt insamlade material och markera vad vi tyckte var relevant kopplat till vår studie och våra forskningsfrågor. Därefter så sorterade vi ut det vi tycker är viktigt och la sedan upp materialet i olika kategorier. Nästa steg reducerade vi materialet ytterligare, detta gjorde vi för att få med de delar som kan kopplas till våra frågeställningar. Sista steget i vårt analysarbete blev att analysera vårt insamlade material med hjälp av våra teoretiska begrepp. Vi har valt ut material där förskollärarna berättar om deras inställning, didaktiska strategier samt möjligheter och utmaningar kring fenomenet hållbar utveckling.

5. Etiska övervägande

När vi utförde vår forskning har vi utgått från Vetenskapsrådet (2017) riktlinjer och de fyra forskningsetiska principerna. Dessa står skrivna i “God forskningssed” och som vi har förhållit oss till innan, under och efter vårt arbete med studiens forskning.

5.1 Vetenskapsrådets (2017) fyra forskningsetiska principer:

Informationskravet - innebär att en som forskare måste informera alla som ska delta i forskningen med tydlighet om vilka villkor som gäller och vad den deltagande kommer ha för roll i studien. Samtyckeskravet - innebär att alla personer som ska medverka i studien ska ge sitt samtycke till att delta innan någon form av forskning påbörjas. Konfidentialitetskravet - innebär att all insamlade data och information som kan röja identiteten på deltagare i forskningen ska erhållas på ett säkert sätt. Samt att denna information ska raderas efter att studien är klar. Nyttjandekravet - innebär att den empiri och de uppgifter som insamlats om de individer som deltagit i forskningen enbart får användas i pågående forskning. Det får aldrig återanvändas i något annat syfte eller forskning.

Innan vi tog kontakt med förskollärarna så tog vi kontakt med rektor till respektive förskola. Löfdahl Hultman och Ribaeus (2021) belyser om att det är viktigt att informera rektorn för att be om tillåtelse. Och enligt Vetenskapsrådet (2017) och den forskningsetiska principer, *informationskravet*, ska alla som på något vis kommer vara delaktiga i forskningen informeras. När vi fått tillåtelse om att intervjua, skickade vi ut en förfrågan till förskollärarna med information om studien, samt om samtycke för att delta i vår studie (se bilaga 1). Detta är en viktig del i Vetenskapsrådets *samtyckeskrav*, detta för alla som på något sätt blir föremål för forskning ska bli underrättade, och ge sitt samtycke innan forskningen påbörjas (Vetenskapsrådet 2017). Med hänsyn till detta så beskriver vi i vår samtyckesblanketten vad vår studie handlar om, hur vi kommer gå till väga när vi samlar in data och på vilket sätt vi kommer handla för att skydda respondenternas identitet. När samtycke är givet och forskningen är i gång så är det viktigt att personerna som medverka anonymisera. Enligt *Konfidentialitetskravet* så ska all information som kan kopplas ihop av utomstående, så att respondentens identitet kan röjas, avskrivas. Samt att efter varje intervju ska källdatan förvaras på så sätt att ingen obehörig kan ta del av materialet (Vetenskapsrådet 2017). Även om det är vi som håller i studien så är inte källdatan vår privata, utan den tillfaller Malmö universitet. Därför är det Malmö universitet som bestämmer var och hur källdatan ska bevaras (Vetenskapsrådet 2017). Vilket vi med tydlighet beskriver i samtyckesblankett, samt

förhåller oss till under hela forskningsprocessen. Den sista forskningsetiska principen är *nyttjandekravet*, som vi förhåller oss till då vi inte kommer nyttja den empiri vi insamlat mer än till detta forskningsändamål.

6. Analys och tolkningsprocess

I denna del kommer vi att presentera vår tolkningsprocess av intervjuerna samt att analysera empirin utifrån ett fenomenologiskt perspektiv. Vi kommer att ta utgångspunkt i fenomenet hållbar utveckling och hur förskollärarna beskriver sina upplevelser om fenomenet. Vi kommer även att använda oss av våra begrepp, *livsvärldar*, *naturlig inställning* och *den levda kroppen* för att analysera vårt material.

Vi har valt att beskriva de olika förskollärarna med en bokstav, detta gjorde vi för att ge en tydligare bild av vem som berättar vad. I våra semistrukturerade intervjuer deltog fyra förskollärare från olika förskolor. Kapitlet är strukturerat med underrubrikerna som har uppstått när vi analyserade vårt material: **Tema 1. Förhållningssätt till hållbar utveckling**, **Tema 2. Didaktiska strategier**, **Tema 3. Hur arbetet kan förverkligas - fortbildning** **Tema 4. Möjligheter och utmaningar**. Intervjufrågorna går att läsa i bifogad bilaga 2.

6.1 Tema 1. Förhållningssätt till hållbar utveckling

Utgångspunkten i detta tema var att få en inblick i förskollärarnas egna uppfattningar och inställning till hållbar utveckling. Frågorna utformades för att vi skulle kunna undersöka och få en ökad förståelse för hur förskollärarna ser på sitt arbete med fenomenet. Inledningsvis valde vi undersöka hur förskollärarna ser på ämnet hållbar utveckling. Efter att ha granskat alla berättelser kunde vi konstatera att förskollärare A definierar hållbar utveckling annorlunda jämfört med de andra förskollärarna.

Förskollärare A: skratt” Vilken stor fråga! Jamen hållbar utveckling, alltså jag tolkar jo det som eehh en hållbar framtid, hur lever vi hållbart, eeh hur ska vi liksom utveckla våra livsstilar i framtiden eller hur ska vi utveckla det här och nu, alltså hur det ska vara hållbart i framtiden. Utifrån ett perspektiv att vi så här, att vi har levt på, vi har använt plast vi har använt såhär sånt som är dåligt för miljön och naturen, eehh och den ekonomiska utvecklingen också, hållbar utveckling är mer än bara natur det är också det ekonomisk hållbarhet och social hållbarhet liksom, så jag tolkar det som hur ska vi ska utveckla en framtid som vi kan leva bra i”.

Utifrån förskolläraren A berättelse så bjuds vi in till en inspirerande berättelse om dennes *naturliga inställning* till fenomenet hållbar utveckling. Vi tolkar att förskollärare A har ett helhetsperspektiv på hållbar utveckling, detta då hen pratar om fenomenet som något som sträcker sig längre än innanför förskolans väggar. Ser vi sedan utifrån hur Förskollärare A berättar, så är det utifrån hens *levda kropp*, där hens perspektiv är att människor har

överkonsumerat jordens naturliga resurser. Vi kan även se att förskollärare A har tidigare erfarenheter av de tre dimensionerna, som är det ekologiska, ekonomiska och sociala. Vidare i vårt material kunde vi även se att de tre andra förskollärarnas berättelser utgår mer från en förskolekontext än ur ett helhetsperspektiv.

Förskollärare B: “alltså jag tolkar ju det som att vi ska ge barnen möjlighet till kunskap om hur man kan värna om vår planet och vad jag som individ kan göra för att påverka, i det stora hela.”

Förskollärare C: “jag tolkar med till att vi ska använda miljön på ett hållbart sätt för våra miljömål, överhuvudtaget de politiska miljömålen, EU:S miljömål och lära barnen från grunden”

Förskollärare D: ” jag i min yrkesprofession då tolkar jag det, mitt spontana är att det som har med hållbar utveckling det är när man värnar om naturen är en del”

Vår tolkning är att förskollärarna B, C och D förhållningssätt kring hållbar utveckling är mer knutet till deras livsvärld inom förskolan. Att det är med deras levda kropp i förskolan där den största delen av deras upplevelser kring fenomenet har skapats. Därefter ställdes frågan om hur deras inställning till hållbar utveckling är.

Förskollärare A: “så det jag kan göra det är att lära tillsammans med barnen lära mig om hur vi ska skapa en hållbar framtid, för att oavsett det jag gör har en jättestor betydelse medan det barnen gör har ännu en större betydelse”

Förskollärare B: “Nej men alltså jag har ju en positiv inställning till det, för att jag vill ju liksom vara med och påverka... med det jag kan.”

Förskollärare D: “i dagens samhälle måste vi värna om det och det är inget som finns naturligt hos alla”

Enligt förskollärarnas berättelser om deras inställning till hållbar utveckling tolkar vi att förskollärare B och D utgår ifrån ett helhetsperspektiv, när det kommer till denna specifika fråga. Förskollärare B uttrycker att hen vill vara med och påverka det hen kan i samhället. Ser vi sedan utifrån förskollärare D berättelse uppfattar vi att hen pratar utifrån ett samhällsperspektiv, där hen pekar på att vi måste värna om det vi har. Vidare i vår empiri berättar Förskollärare D om att detta är inget som kommer naturligt för alla. Detta gör att det blir extra viktigt att börja med hållbar utveckling i förskolan. Förskollärarna ska ge förutsättningar för att barnen med sin levda kropp kan få nya erfarenheter och kunskaper, som sedan kan leda till att barnen lever mer hållbart i framtiden.

6.2 Tema 2. Didaktiska strategier

I tema 2 ville vi höra förskollärarnas berättelser om deras erfarenheter av att arbeta med hållbar utveckling i förskolan samt deras didaktiska strategier. Utifrån förskolläraren A berättelse så får vi en tydlig inblick över hur de använder sig av naturen för barnens utveckling och lärande om hållbarhet.

Förskollärare A: “använder vi oss av skogen, vi går till skogen varje vecka tillsammans med barnen som är 3 till 6 år, de yngsta barnen upp till tre år dom får en skogsdag fast inom/på våran gård, så att vi ändå går in i skogen där och det jo är utifrån/genom att vara ute i skog och natur då, kommer man att ta, känna större ansvar och värna om naturen” [...] “båda för att göra dom medvetna om att saker är inte alltid utbytbara, Eh men också medvetna om att mycket kan man skapa eller få till sig på i andra hand eller få av att de kanske någon annan som har något som vi kan få, så att man inte alltid behöver köpa något nytt”

Om vi ser till hur Förskollärare A uttrycker sig, så tolkar vi att hen delar med sig av erfarenheter från sin livsvärld. Vi tolkar även att hens didaktiska strategier är att låta barnen vistas i naturen och utforska, så att barnen ökar förståelsen för naturen och vill värna om den. Förskollärare A didaktiska strategier gör att barnen får förutsättningar att uppleva, och låta upplevelserna bli en del av barnens levda kropp. Genom den levda kroppen och den miljön den levda kroppen befinner sig i, så har miljön en avgörande del i vilket perspektiv barnen kommer att ha till naturen, enligt denne.

Vidare i vårt material kunde vi se ett återkommande arbetssätt med fenomenet hållbar utveckling. I två av fyra förskollärares berättelser ur deras livsvärldar, framkom det att förskollärarna arbetar tematiskt. Vi identifierade att de utgår från ett gemensamt material som heter ”sopsamlarmonsterna”.

Förskollärare C: “vi har arbetat jättemycket med sortering, sopsortering främst”
Ja, SYSAV har varit ute och med lek fått fram en bra metod för barnen att förstå tänket. Varför vi ska sortera? vad händer när vi sorterar fel? vad händer med batteri som läcker? är det kanske gifter vi inte ska ha i våra kroppar? vi ska sortera det rätt för att det ska hanteras på rätt sätt”

Vår tolkning är att enligt förskollärarna så använder de sig av tematiskt arbete som en didaktisk strategi för att erbjuda olika upplevelser och kunskaper, som blir en del av barnens livsvärld. Samt att barnen med sin levda kropp ska få möta hållbar utveckling på flera olika vis. Detta anses kunna resultera till att barnen får ett bredare perspektiv på fenomenet.

Vårt intresse var även att få en tydligare bild om deras livsvärld beträffande deras didaktiska strategier i undervisningen av hållbar utveckling, samt hur mycket plats fenomenet får ta i undervisningen. Förskollärarnas berättelser, tolkas utifrån två olika upplevelser i sina livsvärldar, om vilka didaktiska strategier de använder när det kommer till hållbar utveckling.

Förskollärare B: “Alltså vi ska ju liksom nå alla läroplanens mål under tiden som barnen är i förskolan och där är ju med hållbara utveckling... men just nu så har vi inte specifikt att vi ska jobba med hållbar utveckling. Utan det är ju någonting som kommer i vardagen och nu följer vi ju barngruppen som den är och då är inte de där riktigt än... och så att men så just nu är det ju inte jättemycket”

Förskollärare A: “det är verkligen en del av allt vi gör hela tiden, så att jag skulle säga alltså 100 % av vårt arbete e ändå alltid liksom grund, vi grundar oss alltid i den hållbara utvecklingen och i tankar kring hur är vi hållbara och det handlar ju också om social hållbarhet. Hur är vi vuxna mot varann? Hur är vuxna mot barn? Hur barn mot vuxna?”

Utifrån deras berättelser uppmärksamma vi en återkommande tolkning, att förskollärare A naturliga inställning och hens levda kropp, är kopplat till ett bredare perspektiv till fenomenet. Förskollärare B berättelse kan tolkas att undervisningen om hållbar utveckling sker enbart som ett mål i läroplanen och inte som något som genomsyrar hela vardagen. Vi tolkar att det kan bero på att förskollärare B egna erfarenheter och inställning om hållbar utveckling enbart kommer från förskolan, och inte den delen av livsvärlden som sker utanför förskolans kontext.

6.3 Tema 3. Hur arbetet kan förverkligas – fortbildning

För att kunna arbeta med hållbar utveckling i förskolan behöver förskollärarna få rätt förutsättningar att arbeta med ämnet i verksamheten. Ett exempel på en förutsättning som vi tolkar som väsentlig är fortbildning inom hållbar utveckling. Resultatet var att tre av fyra förskollärare upplever att de har fått viss fortbildning, dock inte i den utsträckning som de uppfattas behöva. Förskollärarna som vi tolkar fått mer utbildning inom området arbetar på förskolor som Ur och Skur samt Grön flagg, medan förskollärare som berättade att hen inte erbjuds några fortbildningar arbetar på en icke certifierad förskola.

Förskollärare B: ”Nej, det har det inte!”

Efter att ha uppmärksammat förskollärares B uppfattning av fortbildning, ville vi undersöka hur hens inställning är till fortbildning, så vi ställde frågan om det är något som hen finner sig intresserad av att få ta del av.

Förskollärare B: ”Absolut, absolut!!”

Utifrån förskollärare B svar, tolkar vi att förskollärare B uttrycker att hen har ett behov av att få mer kunskap inom hållbar utveckling men får inte rätt förutsättningar till det. Om vi sedan ser till de andra tre förskollärarnas berättelser:

Förskolläraren A: “Fniss” jättemycket hela tiden! Inom verksamheten så har de konstant varje termin så har de. Dels har vi, har man inom i verksamheten, hållbara utvecklingsmål kurser så. Sen har vi också alltid en som är hållbar utvecklingsansvarig på förskolan och den personen har liksom bara extra ansvar att titta över och se. Vi har också en väldigt gedigen plan utifrån verksamheten kring hållbar utveckling och skulle vi skulle, vi önska att ha och med det är i grund i vår verksamhet så skulle vi alltid få andra kurser och andra fortbildningar inom de vi önskar.”

Förskollärare C: ”Vi har haft föreläsningar som kommer från “Organisation” teman, alltså deras inriktningar har vi ju fått. Sen har vi egna fortbildningar vi kan göra på internet.”

Förskollärare D: “ja, vi har, vi gick alla på denna här förskolan gick en 7,5 poäng i naturvetenskap och teknik. Och där väcktes frågorna kring hållbar utveckling” [...] “men inga ren kurs så, bara mot hållbart. jag vet att vi har hon som är ansvarig för hållbar på (verksamheten) arbetet, hon har gått två halv dagar, tror jag. Där hon har fått tips på och där man även, sen egentligen gentemot verktyget på (verksamheten), sen har vi en delar kultur så går du på en utbildning, delar man med sig till resten”.

Utifrån de tre förskollärarnas berättelse, kunde vi identifiera ett mönster i tema 3. Mönstret pekar på att utifrån förskollärarnas livsvärld, visade det sig att på de certifierade förskolorna erbjuds det mer utbildning än på den icke certifierade förskolan. Två av tre av de certifierade förskolorna tolkas även ha en hållbarutvecklingsansvarig. Vi kunde även uppmärksamma att samtliga förskollärare gärna tar del av utbildningar inom fenomenet om det erbjuds.

6.4 Tema 4. Möjligheter och utmaningar

Avslutningsvis i vår intervju ville vi undersöka vad i deras livsvärld som kan tolkas som utmaningar och möjligheter för arbetet mot hållbarhet. Frågorna utformades utifrån ett helhetsperspektiv på förskolor i Sverige, samt utifrån deras egen naturliga inställning för hållbarhetsaspekter av förskolepedagogik.

Förskollärare A: “alltså jag tänker att läroplanen är väldigt stor och väldigt gedigen och det är väldigt mycket olika fokus som kan ligga, alltså att arbeta till exempel utifrån språk eller är det matematik och ha det som fokus eller digitalisering är ju också på olika sätt arbetar för en hållbar framtid, det barnen får ökad kunskap”

Förskollärare B: ”Alltså jag vet egentligen inte? det är kanske okunskap?... alltså sen är det ju liksom också att, inom det kommunala så styrs vi ju liksom av effektmålen från bildningsförvaltningen.. Som sedan kommer att konkretiseras ner på varje rektors område så att.. Sen så får man ju in, det är ju liksom ett läroplansmål lite som man nuddar vid ändå liksom men... rent spontant så tror jag att det är kanske att man inte besitter kunskapen och just inom det kommunala det är framförallt effektmålen som ska nås”.

Förskollärare C: okunskap

När vi granskade och sorterade berättelserna så uppmärksammade vi att majoriteten upplevde att en bristande kunskap var en anledning till att hållbarhetsaspekterna i förskolepedagogiken var svag. Vidare ville vi undersöka hållbarhetsaspekter i pedagogiken. Vi upplever att samtliga förskollärares livsvärld berättar om den bristande kunskapen om fenomenet, samt förskollärarnas förhållningssätt när det kommer till hållbarhetsfrågor.

Förskollärare A: “men jag tänker att det handlar om att så här att vissa förskolor har ju inte tillgång till naturen på samma sätt, när man inte har tillgångar och möjlighet att gå på utflykter på samma sätt det kanske är svårt”

Förskollärare B: “Ja men framför allt så tror jag ju det ett intresse hos pedagogerna... och sen så är det ju kunskapen... så ja det tror jag...”

Förskollärare C: “det här är utmaningar rent ekonomiskt också har vi personal och förflyttar oss i området har vi ekonomi och köpa in material” [...] “du behöver kanske fortbilda personal om de inte har någon utbildning och allt det här är ju en det är en ekonomisk fråga men det är ju också en prioriteringsfråga” [...]“så det ligger väl mycket, är det en ledningsfråga men det måste också lyftas från personalen, vi vill jobba med detta här kan ni hjälpa oss hur ska vi gå vidare”

Förskollärare D: “egentligen finns det ingenting, sen ibland kan jag känna mig låst av att vi måste handla material på ett visst ställe. och så vet man att det är 3 gånger så dyrt, jag tycker jag det är tråkigt och handla när jag vet att jag kan handla om någonstans och det är billigt”

Ett återkommande mönster i förskollärarnas berättelser är bristfälliga kunskaper, detta tolkas vara en anledning till vad förskollärare C berättar som “en ekonomisk fråga”, samt prioriteringsfrågor. Vi tolkar även att förskollärarens förhållningssätt kan påverkas utifrån deras egna levda kropp, naturliga inställning och livsvärlden. Vi anser att utifrån vad förskollärare har för perspektiv på fenomenet samt vilken utbildning som erbjuds så påverkar detta deras aspekter på undervisning om hållbar utveckling.

Detta lede till vår avslutade fråga i intervjun, där vi ville undersöka och uppmärksamma förskollärarnas naturliga inställning till fenomenet hållbar utveckling. Frågan som ställdes riktade in sig mot förskollärarnas livsvärld, och vad de anser krävs för att hållbar utveckling ska bli ett förhållningssätt genom hela förskolepedagogiken.

Förskollärare A: “och jag tänker att för att det ska bli enkelt och lönsamt för alla behövs det fler förskolepersonal som faktiskt fortbildar och visar på “så här gör vi” på och dom här är de tips och idéer som vi kan komma med, så att man kan tänka tillsammans”

Förskollärare B: “ja.... ja du ....det var en bra fråga... men det kanske vilken kunskap man besitter alltså det kollegiala, att det kanske inte är något intresse att ja att man inte erbjuds någon fortbildning kanske....”

Förskollärare C: “ja men det är väl intresset, och personalens drivkraft. att jobba med undervisning att jobba med läroplanen, faktiskt de globala målen för de det är vårt samhälle”

Förskollärare D: “det är en del av förskolepedagogiken redan, men jag tänker att man behöver nog synliggöra det mer, alla de här texterna som står innan i läroplanen, som jag tycker är bra, men de är lite för lite text kan jag ibland tycka. För det är lite godtyckligt vad som är hållbart, vad är hållbar utveckling, vad är det och har du inte en tydlig chef i det så kanske det bara rinner mellan stolarna. Nu har jag en tydlig bra chef och då kan man inte rinna utan det ska upp på bordet. Sen tror jag också att du måste ha en stark organisation i allt detta vi har pratat om här, för att du ska kunna nå högre, tydlig struktur, tydlig organisation, och vart ska vi, ska ha vi tydlig syfte, tydligt mål och där bakas detta in och kan vi benämna mer och mer hållbart så kommer detta att öka tror jag”

Sammanfattningsvis ser vi ett återkommande mönster kring förskollärarnas livsvärldar om de bristfälliga kunskaper, förhållningsätt samt den ekonomiska frågan. Detta är något vi anser har genomsyrat hela vår empiri. Vi kunde även identifiera att förskollärarna nämnde läroplanen och hur deras naturliga inställning är till den. Avslutningsvis i vårt empiriska material uppfattar vi att de medverkande förskollärarnas förhållningsätt till hållbar utveckling är positivt samt att samtliga ser hållbar utveckling som en viktig del av förskolan.

7. Diskussion

För att sammanfatta vårt material så kommer vi att presentera vår studie samt föra en diskussion av vår tolkning utifrån förskollärarnas berättelser. Vårt syfte med studien var att kunna ta del av förskollärarnas erfarenheter och vilket förhållningsätt förskollärarna har till hållbar utveckling. I diskussionen så utgår vi ifrån våra frågeställningar, där vi har undersökt och jämfört de fyra intervjuade förskollärarnas förhållningssätt. Vi har även tittat på om förskollärarna upplever några utmaningar i arbetet med fenomenet hållbar utveckling, samt vilka strategier som används för att barnen ska få kunskaper i hållbarhet. Vi har valt att använda frågeställningarna som underrubriker, valet är för att med tydlighet kunna föra en diskussion av resultaten till tidigare forskning.

I resultat och tolkningsprocessen uppmärksammade vi att det finns två olika förhållningssätt till hållbar utveckling. Ett annat återkommande mönster är att förskollärarna arbetar strategiskt med olika teman inom ämnet samt använder sig av naturen. Fortbildning är även något som togs upp som en problematisk utmaning, samt att ekonomi anses spela en stor roll.

7.1 Resultatdiskussion

7.1.1 Vilka förhållningssätt har förskollärarna mot hållbar utveckling?

Utifrån vår analys så uppmärksammades att förskollärarna har ett positivt förhållningssätt till hållbar utveckling i förskolan. Fast vi anser att förhållningssättet bland förskollärarna skiljer sig åt. Vi anser även att en av förskollärarna har ett helhetsperspektiv på hållbar utveckling. Detta blir synligt genom att en av förskollärarna pratar om hållbarhet inte bara inom förskolan, utan något som hen har som en livsstil. Under tiden som resterande förskollärare berättar om hållbarhet mer ur en förskolekontext. Denna uppfattning uppkom utifrån hur förskollärarna pratade om ämnet och hur de förhåller sig till hållbar utveckling.

I tidigare forskning lyfter Sigurdardottir, Williams & Einarsdottir (2019) att förskollärarnas förhållningssätt och inflytande är en viktig del för barnens utveckling och lärande. Vi anser att det är utifrån förskollärarnas förhållningssätt till fenomenet som påverkar hur barnen tar in lärandet. Ärlemalm-Hagsér, Engdahl och Pramling Samuelsson (2023) menar att det är i

förskolan som arbetet med hållbar utveckling måste börja för att det ska ske någon förändring, så vi kan få en hållbar framtid. Vidare i resultatet belyser även forskarna om det ska kunna ske en förändring så behöver förskollärarna vara kreativa, nytänkande, handla aktivt samt få kunskapsutveckling inom området. Deras resultat anser vi kunna koppla till våra medverkande förskollärares förhållningsätt. Utgår vi ifrån deras berättelser, så pratar de mycket om teman samt att de använder närmiljön i deras undervisning. Detta resultat är något som Lynch och Mannion (2021) även lägger vikt vid. Forskarna menar att förskollärarnas förhållningssätt kan vara en bidragande faktor till att barnen skapar en förbättrad relation till naturen. Detta är något som vi har uppmärksammat och kommer att diskutera vidare om i vår andra frågeställning nedan.

7.1.2 Vilka val av didaktiska strategier görs för att barnen ska stimuleras i deras utveckling och lärande om hållbar utveckling, enligt förskolläraren?

Beträffande hur förskollärarna berättade om deras didaktiska strategier för att kunna arbeta med hållbar utveckling i förskolan. Uppmärksammas att alla förskollärarna ofta utgår från ett tematiskt arbetssätt. Där två av fyra förskollärare påvisar att de använder sig av materialet "sopsamlarmonsterna". Utgångspunkten i detta material är att barnen ska få ta del av och lära sig kring att hantera avfallsmaterial.

Ärlemalm - Hagsér och Sundberg (2016) beskriver i sin forskning att det är främst den ekologiska dimensionen som utgör kunskapsinnehållet i förskolorna, och att den ekonomiska och sociala dimensionen inte får ta samma utrymme i undervisningen. Om vi ser till vad som står i läroplanen för förskolan 2018, lpfö 18 (Skolverket 2018), är beskrivningen av förskolans uppdrag att lyfta alla tre dimensioner i undervisningen. Vi uppmärksammade i vårt insamlade material att de tre dimensionerna inte heller får ta plats i förskolans undervisning. Vi upplever även att den didaktiska strategin "teman", som förskollärarna uttrycker sig om, främst lyfter källsortering och möte med naturen. Detta anser vi ingå i den ekologiska dimensionen som är den som får ta störst plats i undervisningen.

Vidare redogör Ärlemalm- Hagsér och Sundberg (2016) för att det finns en skillnad mellan certifierade förskolor i förhållande till de förskolor som inte är certifierade. Där resultatet pekar på att förskolor med certifikat arbetar med hållbar utveckling i ett större omfång, jämfört med en icke certifierad förskola. Utifrån vårt empiriska material anser vi att det finns

olikheter i våra medverkandes verksamheter, likt det som Ärlemalm -Hagsér och Sundberg pekar på i sin forskning. De olikheter som syns är att förskolläraren som arbetar på den icke certifierade förskolan uttrycker att hen för tillfället inte arbetar med hållbar utveckling utan har fokus på något annat. Samtidigt som de andra tre förskollärarna som arbetar på förskolor med certifikat beskriver att hållbar utveckling är något som genomsyrar i deras verksamhet alltid. De förskolor med certifikat berättar även om att en av deras didaktiska strategier är att barnen ska få ta del av naturen både på förskolan och utanför förskolans område. Detta anser vi kunna koppla till den forskning som användes i den första frågeställningen om förskollärarnas förhållningssätt till hållbar utveckling. Där Lynch och Mannion (2021) i deras resultat pekar på att barnens förståelse ökar om de får vistas i naturen, och att detta kan resultera till att en plats eller miljö kan hjälpa förskollärarna i undervisningen med hållbar utveckling. Vi anser även att detta kan upplevas problematiskt och som en utmaning för förskollärarna, vilket vi kommer att undersöka i nästa frågeställning.

7.1.3 Vilka möjligheter och utmaningar upplever förskollärarna i arbetet med hållbar utveckling?

Angående möjligheterna att arbeta med hållbar utveckling i förskolan, så kan vi utifrån vårt empiriska material samt tidigare forskning, se att förskollärarnas positiva förhållningssätt är något som ska uppmärksammas. Ärlemalm - Hagsér, Engdahl och Pramling Samuelsson (2023) poängterar att barnen i dagens samhälle behöver utveckla förståelse samt ett förhållningssätt till hållbar utveckling, så att det inte påverkar vårt klimat och vår jord negativt. Forskarna menar även att det ingår i förskollärarens profession att utbilda barnen till att bli medvetna samhällsmedborgare i framtiden. Vi anser att detta blir problematiskt då vi utifrån vårt material, kan se att det har uppkommit fler utmaningar än möjligheter kring arbetet med hållbar utveckling i förskolan. Tre av förskollärarna menar att de upplever att de inte får tillräckligt med fortbildningar. Vidare nämner en av förskollärarna att det är en ekonomisk fråga, medan en annan menar att det är huvudmännen som sätter ”käppar i hjulet”.

Vi vill uppmärksamma att förskolläraren som uppger sig inte få någon fortbildning arbetar på en icke certifierad förskola. Ärlemalm -Hagsér och Sundberg (2016) tar upp att fortbildning gör en inverkan på arbetet samt att deras forskning visar att fortbildningar oftast är relaterad till förskolor med certifikat. Vidare uppger forskarna att det utgörs en skillnad hur begreppet

hållbar utveckling används när det kommer till förskolor med certifikat, där de menar att innebörden av begreppet har en större betydelse i förskolepraktiken hos dessa förskolor.

7.1.4 Sammanfattning av resultat

Vårt syfte i studien var till en början enbart att undersöka hur förskollärares förhållningssätt är till hållbar utveckling, men under studiens process upptäcktes mer intressant material. I resultatet upptäckte vi att vi kunde se två olika förhållningssätt till hållbar utveckling, ett förhållningssätt som sträcker sig utanför förskolans verksamhet, samt ett förhållningssätt som enbart är kopplat till förskolekontext. Vi fick även en tydligare bild på hur vi som förskollärare strategiskt kan arbeta med hållbar utveckling. Under sorteringen av intervjumaterialet såg vi även att det finns gemensamma utmaningar som även tidigare forskning har pekat på. Resultatet är ett behov av att få mer kunskap och fortbildning inom hållbar utveckling och de tre dimensionerna.

För att sammanfatta studien vill vi uppmärksamma att resultatet i vår studie är att alla medverkande förskollärare är väldigt positiva till att arbeta med hållbar utveckling i förskolan. Resultatet påvisar även att det är skillnad mellan certifierade förskolor och icke-certifierade förskolor. Vi anser detta problematiskt då alla inom förskolans verksamhet ska utgå från samma läroplan, men har olika förutsättningar för att utveckla lärande om hållbar utveckling.

Vår studie har hjälpt oss att få ett bredare perspektiv kring hållbarhetsfrågorna och vilka utmaningar som finns med att arbeta med hållbar utveckling i förskolan. I vår framtida yrkesroll kommer vi att försöka hitta egna strategiska sätt för att nå målen i läroplanen för förskolan. Vi har under studiens process reflekterat över hur vi tillsammans i förskolans verksamhet kan hjälpas åt för att bidra med mer kunskap om ämnet, men samtidigt inte påverkas av det ekonomiska. Vi anser att det bör finnas ett forum kring arbetet med hållbar utveckling i förskolan. Ett forum där certifierade och icke certifierade förskolor kan ta del av varandras material samt tar upp hur förskollärarna kan arbeta utifrån de tre dimensionerna. Detta hade kunnat resultera till mer kunskap och inspiration att arbeta med hållbar utveckling samt kunnat påverka förskollärarnas förhållningssätt positivt till ämnet.

7.2 Metoddiskussion

Urvalet i vår studie var att intervjua fyra olika förskollärare från olika förskolor, både certifierade och icke-certifierade. Tre av förskollärarna arbetar på förskolor med certifikat och en på en icke-certifierad förskola. Utgår vi från vårt resultat så pekar det på att vi skulle haft med flera medverkande förskollärare, som arbetar på förskolor utan certifikat, detta för att vi skulle få ett bredare perspektiv på hur det är i de olika verksamheterna.

Under våra intervjuer valde vi att intervjua förskollärarna på deras arbetsplats och valet av att intervjua var, för att kunna få mer nyanserade svar på våra frågor. Under processen upplevde vi att det var svårt att få förskollärare att medverka i studien, och anser vi är för att det handlade om tidsbrist. Hade vi utgått från en kvantitativ metod i stället, där vi använder en enkät, anser vi att flera förskollärare hade kunnat medverka i studien. Med denna metod skulle det kunna generera till att vi hade fått fler svar och därmed ett bredare omfång i studien, detta hade gett oss ett större perspektiv på våra frågor. Vår begränsade empiri gör att vi inte kan dra några generella slutsatser i vår studie, utan det krävs vidare forskning kring ämnet.

7.2.1 Vidare forskning

Som tidigare nämnt har vi fått en tydligare bild av förskollärarens förhållningssätt och de utmaningar som uppstår i arbetet med hållbar utveckling. Vår tidigare forskning utgår från att det finns ett behov av kunskap, erfarenheter och fortbildningar kring ämnet som även är ett av resultaten i vår studie. Vårt förslag är att fortsätta att forska vidare på vad som anses som utmaningar i förskollärarnas arbete kring hållbar utveckling, samt hur fenomenet tolkas i läroplanen för förskolan.

8. Referenslista

Alvehus, Johan (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod. En handbok*. 2. uppl. Stockholm: Liber (142 s)

Asplund, Therese, Uhrqvist, Ola, Kall, Ann-Sofie & Bijedic, Amina (2023). *Att lära för FN:s Globala Mål – utmaningar och möjligheter med ämnesövergripande och samskapande undervisning i förskolan*. Tillgänglig på Internet:
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1748795/FULLTEXT02> [2023-10-08]

Bjurwill, Christer (1995). *Fenomenologi*. Lund: Studentlitteratur

Brinkkjaer, Ulf & Höjen, Marianne (2020). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur

Crutzen, P. J. (2002) *Geology of mankind: Nature 415*, 23-23. doi: 10.1038/415023a.
Tillgänglig på Internet:
<https://www.nature.com/articles/415023a> [2023-10-08]

Dolenc Orbanic, Nataša & Kovač, Nives (2021). *Enviromental awarenss, attitudess, and behaviour of preservice preschool and primary school teachers*. Tillgänglig på Internet:
http://www.scientiasocialis.lt/jbse/files/pdf/vol20/373-388.DolencOrbanic_JBSE_Vol.20_No.3.pdf [2023-10-08]

Sigurdardotti, Ingibjorg, Pia Williams, och Johanna Einarsdotti (2019) *Preschool teachers communicating values to children*. Vol. 27, NO. 2, 170-183. Tillgänglig på Internet:
[Preschool teachers communicating values to children: International Journal of Early Years Education: Vol. 27, No 2 \(tandfonline.com\)](https://www.tandfonline.com/doi/10.1080/09001032.2019.1644444) [2023-10-08]

Grön flagg (2023). *Allt om Grön Flagg*. Tillgänglig på Internet:
<https://hsr.se/gronflagg/vad-kostar-gron-flagg> [2023-10-08]

Husserl, Edmund (2004). *Idéer till en ren fenomenologi och fenomenologisk filosofi*. Stockholm: Thales

Högström, Karin. (2017). Fenomenologi. I Gunnarsson Payne, Jenny & Öhlander, Magnus (red.). *Tillämpad kulturteori*. Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur, ss 55-74

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2021). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Malmö: MTM

Lynch, Jonathan & Mannion, Greg (2021). *Place-responsive Pedagogies in the Anthropocene: attuning with the more-than-human*. Tillgänglig på Internet: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13504622.2020.1867710?journalCode=ceer20> [2023-10-08]

Löfdahl Hultman, Annica (2021). God forskningssed – regelverk och etiska förhållningsätt. I Löfdahl Hultman, Annica & Ribaeus, Katarina (red.) (2021). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Andra upplagan Stockholm: Liber ss 31-41

Merleau-Ponty, Maurice (1997). *Kroppens fenomenologi*. 1. uppl. Göteborg: Daidalos

Patel, Runa & Davidson, Bo (2019). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 5 uppl. Lund: Studentlitteratur (184 s)

Schütz, Alfred (2002). *Den sociala världens fenomenologi*. Göteborg: Daidalos

Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan: Lpfö 18*. Stockholm: Skolverket

Tillgänglig på internet:

<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf> [2023-10-08]

Svenska FN-förbundet (2016). *FN - fakta Hållbar utveckling - Omställning till hållbar värld brådskar*. Tillgänglig på Internet:

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/08/Faktablad-2-12-H%C3%A5llbar-utveckling.pdf> [2023-10-08]

Svenska FN-förbundet (2023). *Vårt arbete med Agenda 2030 och de globala målen*. Tillgänglig på Internet:
<https://fn.se/vi-gor/utveckling-och-fattigdomsbekampning/agenda-2030/> [2023-10-08]

Svenska Unescorådet (2023). *Utbildning*. Tillgänglig på Internet:
<https://unesco.se/> [2023-10-08]

Ur och skur (2023) *Förskola och skolan*. Tillgänglig på Internet:
<https://www.friluftsframjandet.se/detta-gor-vi/forskolor-och-skolor/> [2023-10-08]

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm. Tillgänglig på Internet:
https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf [2023-10-08]

Ärlemalm-Hagsér, Eva, Engdahl, Ingrid & Pramling Samuelsson, Ingrid (2023). *Förskollärares mångfasetterade motiv för undervisning om hållbarhet*. Tillgänglig på Internet:
<https://nordiskbarnehageforskning.no/index.php/nbf/article/view/345/568> [2023-10-08]

Ärlemalm-Hagsér, Eva & Sundberg, Bodil (2016). *Naturmöten och källsortering - En kvantitativ studie om lärande för hållbar utveckling i förskolan*. Tillgänglig på Internet:
<https://journals.uio.no/index.php/nordina/article/view/1107/3323> [2023-10-08]

9. Bilagor:

9. 1 Bilaga 1: Samtyckesblankett

LÄRANDE OCH SAMHÄLLE
BARNDOM-UTBILDNING-
SAMHÄLLE

Samtycke till medverkan i studentprojekt

Vi är två studenter som heter Olivia och Isabelle som går termin 7 på förskolläraryrket på Malmö universitet. Vi håller just nu på med vårt examensarbete och kommer att ta examen i januari 2024. I vår forskningsstudie kommer vi att använda oss av en kvalitativ forskningsmetod, där vi kommer att utföra intervjuer för att samla empiri till vårt arbete.

Vårt examensarbete handlar om att vi vill undersöka vad förskollärare har för förhållningssätt till arbetet med hållbarhet, vilket vi vill koppla till utomhuspedagogik och de globala målen. Vi fokuserar framför allt på de tre globala målen "god hälsa och välbefinnande", "bekämpa klimatförändringarna" och "ekosystem och biologisk mångfald".

Vi önskar att få en intervju med en till två av era förskollärare under vecka 38. Intervjun kommer att göras enskilt. Uppskattningsvis kommer det att ta runt 1-1,5 timme. Vi är flexibla när det gäller plats och tid för intervjun. Det viktiga för oss är att medverkande känner sig trygga och avslappnade.

Insamlingen av empirin kommer att göras efter Vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Detta går att läsa mer om på Vetenskapsrådets hemsida:

https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf

Vid intervjun kommer vi att ta med oss en dator för att kunna spela in ljudet från intervjun och detta görs med programmet zoom, vilket vi gör för att kunna dokumentera på ett säkert sätt enligt Malmö universitets rekommendationer. Under tiden vi arbetar med materialet kommer materialet att sparas på universitetets server. De personer som har tillgång till materialet är vi, vår handledare samt examinator. De som väljer att delta i studien kommer att anonymiseras och kan välja att avsluta sin medverkan när som helst under studiens gång. Medverkade i studien kommer att få ge sitt samtycke muntligt under inspelning i samband med intervjun. Samtycke via ljudupptagning kommer att förvaras oåtkomligt på Malmö universitet och kommer att raderas tillsammans med inspelat material ett halvår efter att examensarbetet är godkänt och klart.

Vi hade behövt få boka in tid för intervjun snarast möjligen, så vi uppskattar om ni hade kunnat ge svar angående vilken dag och tid senast i början av vecka 37. Vi ser fram emot att få träffas och få nya erfarenheter! Ni hittar vår kontaktuppgift nedan.

Vänliga hälsningar,

Olivia Jordan Wirbrand & Isabelle Andersson

Kontaktuppgifter:

e- mail: IsabelleOlivia24@hotmail.com

.....

Ansvarig handledare på Malmö universitet:

Tyra Nilsson

.....

Kursansvarig på Malmö universitet:

Sara Berglund

.....

Kontaktuppgifter Malmö universitet:

www.mau.se

040-665 70 00

9.2 Bilaga 2: Intervjufrågor

Tema 1 - Hållbar Utveckling

1. Hur tolkar du begreppet hållbar utveckling?
2. Vad är din inställning till hållbar utveckling?
3. Känner du till begreppet antropocen?

Om ja/ tror du det ger dig en större förståelse för hållbar utveckling? Varför tror du det?

Om nej/är det något du skulle vilja få mer kunskap om?

4. Vet du vilka globala mål som finns och vilka ni har valt att arbeta efter?

Tema 2 - Hållbar pedagogik

1. Vad har du för erfarenhet av att arbeta med hållbar utveckling i förskolan?

(konkreta exempel)

2. Hur är din inställning till att arbeta med hållbarhet i förskolan?
3. Anser du att det är viktigt att inkludera hållbarhetsfrågor i förskolepedagogiken?
4. Hur arbetar du för att barnen ska få förståelse för hållbarhet?
5. Tycker du att vi ska fortsätta att undervisa om hållbarhet i förskolan?

Om ja/vad genererar det i? Om nej/varför inte?

Tema 3 - Utbildning

1. Hur stor del av er verksamhet går till att arbeta med hållbar utveckling?
2. Har det erbjudits någon form av fortbildning om hållbar utveckling?

Tema 4 - Utveckling

1. Varför tror du inte att alla förskolor arbetar med en hållbar pedagogik?
2. Vilka utmaningar finns det med att inkludera hållbarhetsaspekter i pedagogik?
3. Vad tror du krävs för att hållbar utveckling ska bli en del av förskolepedagogiken?